

Wohlfart Zoltán

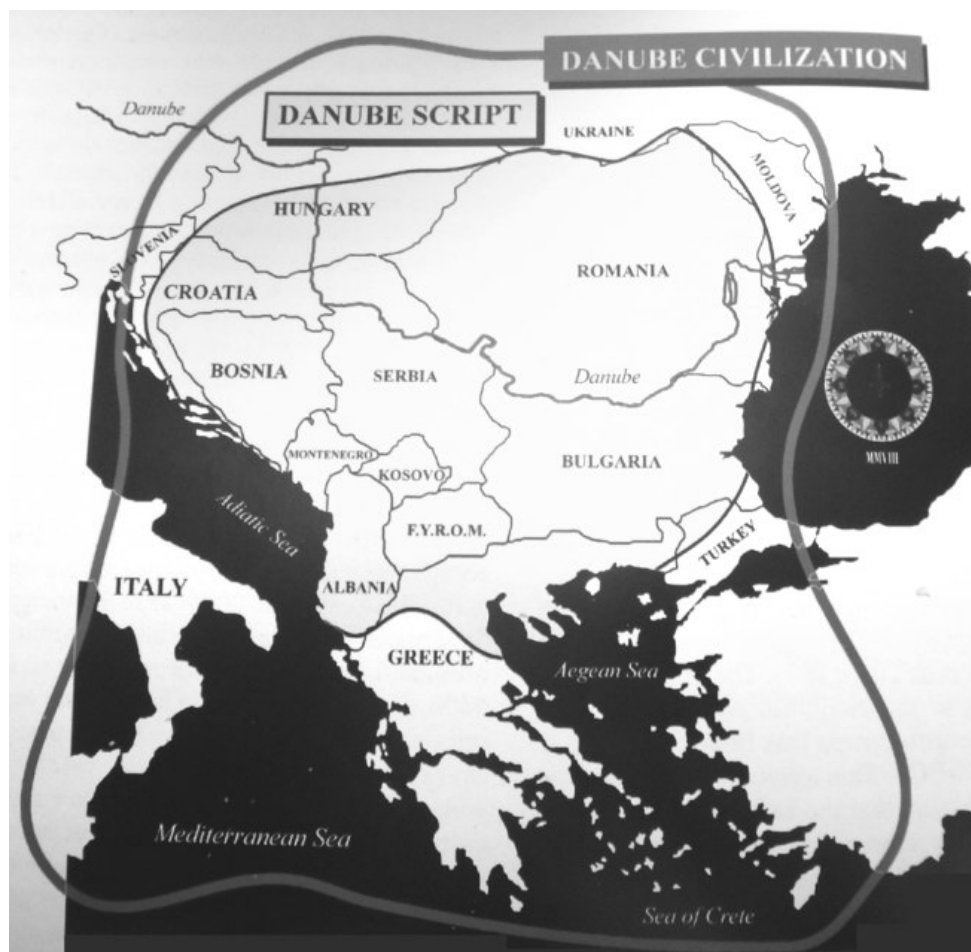
X, Y, Z és a székelykeresztúri kályhacsempék

Iskolai tanulmányaink során valamennyien találkozhattunk az X, Y és Z betűcsoporttal miközben a különböző algebrai egyenletek ismeretlenjeit próbáltuk felfedni. Általában az ABC-nek ezt a három betűjét együtt szoktuk emlegetni.

Vajon milyen egykori valós jeles képet jelképezhetnek ezek a betűk, mely mind a mai napig összeköti őket?

Azt aránylag könnyen megállapíthatjuk, hogy a három jelkép születési dátuma az emberi civilizáció történetében egy korai időpontra eshetett.

Például Európának azon a részén, melyen egykoron a Dunai Civilizáció virágzott (1. sz. kép) az újkőkori vonaldíszes kerámiáin gyakran jelenik meg ez a három jelkép. De a későbbi korok népi díszítőművészetében sem ritka díszítő elemek. Így például az erdélyi kályhacsempék mintakincséből sem hiányoznak. Mivel a tűz mind a mai napig a meleget, a fényt sugárzó Napra emlékeztet, talán a rejtélyes jelkép-trió eredete is az éltető égítéssel hozható összefüggésbe.

Az a terület, ahol a Dunai Civilizáció és a Dunai Írásmód virágzott (1. sz. kép)

A székelykeresztúri Városi Múzeum a szerencsés véletlen és a tudatos gyűjtés eredményeként gazdag középkori kályhacsempe gyűjteménnyel büszkélkedhet. A gyűjtemény egyik figyelemre méltó darabja az a székelyszentmihályi kályha-

csempe, amely egy "darázsderékú" lovat ábrázol (2. sz. kép). Pillangós mentéje az Orion csillagképre emlékeztet (3. sz. kép). A csillagkép közismert övét is felfedezhetjük paszománys mentéjén.

Folyamközi férfi fejdísz

porzósál és bibe

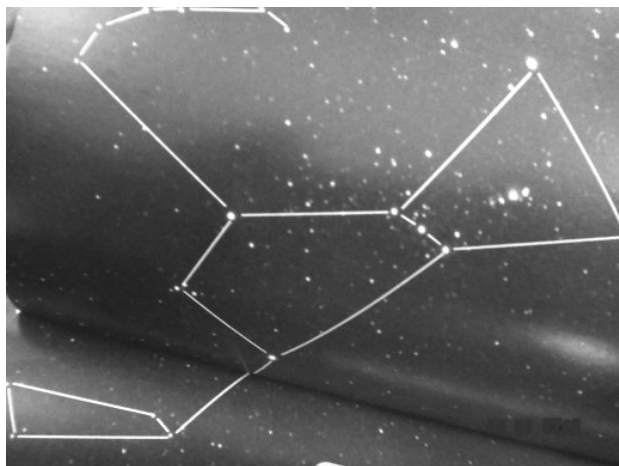

férfi minőség

KUR-KUR = Magosság

ENLIL szám szimbóluma

TÁ-TÁ, DU-DU
megy, alkot, szerelmi életet él

Téglalap alakú mázatlan kályhacsempe. Székelyszentmihály, XVII. század. Holdsarló sisakos lovas kezében zászlós kopját tart (2. sz. kép)

Az Orion (Nimród, Nemere) csillagkép (3. sz. kép)

Az Orion jelképes ábrázolása nem lehet új keletű, mert már az újkőkor embere is szívesen karcolta a vonaldíszes kerámiákra. A 4. sz. képen látható edény falán szembetűnő, hogy a jelképes alakot egy valóságos Y erdő veszi körül, mely megerősítheti feltevésünket az Y jelkép korai születési dátumát illetően. Az 5. sz. képen látható

ugyancsak újkőkori leleten az egykori ősi "művész" még az Orion felemelt karjáról és híres övéről sem feledkezett meg. Hely és idő hiányában viszont leegyszerűsíthette a jelképes ábrázolást egy szimpla X jelre (6. sz. kép).

Négyszögletes edény. Szelevény-Vadas (Magyarország), i.e. 3200-4000. Az Orion csillagkép Y jelekkel körülvéve (4. sz. kép)

Következésképpen az X jel eredetileg az Orion csillagkép jelképe lehetett. De mit szimbolizálhatott az Y, mely a 4. sz. kép tanúsága szerint már a neolitikumban szorosan "kötődött" az X-hez?

Tároló edény, Sonderhausen (Tübingia, Németország), újkőkori, a vonalas kerámia kultúrája. Orion csillagkép körbefutó spirális vonalakkal. (5. sz. kép)

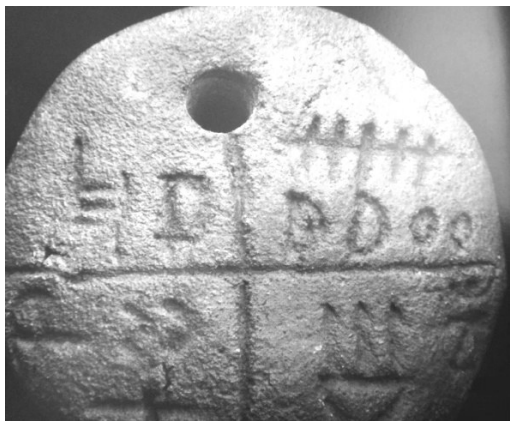

Kerámia korong. Tordos (Erdély), i.e. 5. évezred. X, az Orion csillagkép vázlatos ábrázolása (6. sz. kép)

Hagyományos Y betűt a székelykeresztúri kályhacsempéken nem sikerült találni. Viszont a Z betű tekintetében a nagykadácsi kályhacsempe (7. sz. kép) telitalálat. Az előlap felső mezejében egy Z betűt láthatunk, míg az alsó mező az X és a Z rejtélyes szoros kapcsolatára utal.

Téglalap alakú mázatlan kályhacsempe. Nagykadács (Székelyföld), XV- XVI. sz., a négyszögű mezőkben váltakozva S, Z és X betűkre emlékeztető jelek (7. sz. kép)

Cserép korong. Tatárlaka (Erdély), i. e. 5.-6. évezred
(8. sz. kép)

Figyelemre méltó, hogy a 6000 évvel korábban élt kőkorszaki keramikus is fontosnak tartotta a Z ábrázolását. A (8. sz. képen) látható tatárlaki korong bal felső negyedében ismét találkozhatunk a félhold társaságában a Z betűvel, igaz, hogy most a székelyek rovásbetűs írásmódjában. A székely rovásbetűk eredetének a vizsgálatával ugyanakkor bizonyítható (Wohlfart Zoltán: "A só szövetsége" 72. old.), hogy a Z betű a Naphoz közeli elvékonyodott holdsarló betűjelképe. Maga a Z hang is a vékony holdsarló leutánzásával keletkezhetett. A beszédhangok halmaza nem úgy keletkezett, hogy a teremtő egy tölcseren keresztül Ádám és Éva fejébe töltötte a hangokat. Miért lett ez a zöngés mássalhangzós réshang az elvékonyodott holdsarló egyik hangjelképe? Azért mert a holdsarló vékonyságát leutánozva ősrünk hangképző szerveivel egy vékony rést próbált formálni a tüdejéből kiáramló levegő útjába. És miért lett zöngés a holdsarló mássalhangzója? Azért, mert ősrünk tapasztalata szerint, ha egy a Naphoz hasonló, puha, selymes melengető anyagra ütést mért, akkor az puhán is szólt, ha viszont egy a holdra hasonlító, kemény, hideg tárgyat koppintott meg, az már keményen is szólt. A vékony új- és fogyó holdsarlót úgy különböztették meg egymástól, hogy a zöngés résmássalhangzók halmazához az újhold esetében az I magánhangzót, míg a fogyó holdsarló esetében az Á magánhangzót társítottak.

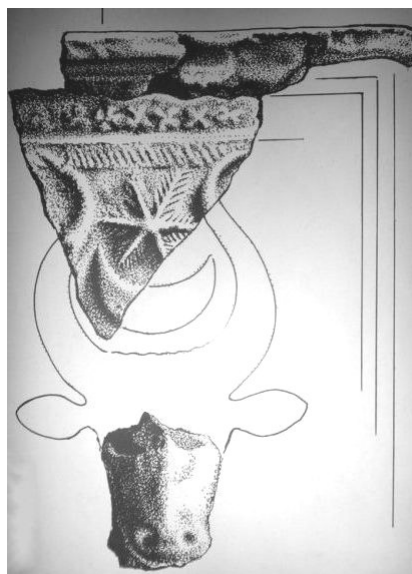
Például:

VIZ - VÁZ — így keletkezett a magyar nyelvben a VIZZA - VISSZA,

a francia nyelvben a VIZAVI (szemközt, szemben lévő).

Közismert, hogy két holdfázis között hét nap telik el (például a félhold és a Nappal egyesülő vékony holdsarló fázisa között). Ezt a hét tagból álló időszakot próbálta ábrázolni kőkorszaki ősrünk a tatárlaki korong jobb felső negyedében: a sor kezdődik a félholddal és bevégeződik a Naphoz "ragadó" vékony holdsarlóval. A késői székely mester sem feledkezett meg a hétfordulós holdpályáról. Ő, egy az S betűre hasonlító kígyózó vonalat próbált szakaszokra osztani (7. sz. kép).

A székelykeresztúri kályhacsempéken habár nem sikerült Y betűt találni, analóg mintát azért felfedezhetünk az egyik csekefalvi kályhacsempén (9. sz. kép). Mind az ökör/bövény fej, mind a fekvő holdsarló az Y betű felső részére emlékeztet. A (10. sz. képen) látható kőkorszaki talpas kupán már az Y szárát is azonosíthatjuk.

Mázatlan kályhacsempe töredékei. Csekefalva (Székelyföld), XV. sz., ökör/bövényfej szarvai között fekvő holdsarló és csillag (9. sz. kép)

De mit keres a csillag a csekefalvi kályhacsempe fekvő holdja, az Y, felett. A néphagyomány szerint ez a csillag a sarkcsillag. Az Y társa az X, viszont az Orion jelképe. Következésképpen az X, Y és Z jelképek megszületésekor a sarkcsillag az Orion közelében lehetett. Így az Y az égbolt tetején, az égigérő fa csúcsán fekvő félhold jelképe lehetett.

Az egykori tavaszi napéjgyenlőség idején a félhold az égbolt csúcsán, az Orion csillagképben forgott. Ezt szimbolizálja a Szelevény - Vadason talált kőkorszaki edény díszítése is, amint az X-et (az Orion csillagképet) az Y (félhold) sokasága

vesz körül. De ezt a forgó félholdat utánozzuk le napjainkban is, amikor több talpas pohár, Y, egyidejű összeérintésével, a felkelő Nap nevében életjük egymást. Hiszen az Orion körül forgó égbolt idején a Nap csak egyszer kelt fel, a tavaszi napéjegyenlőség idején, és csak az őszi napéjegyenlőség idején szentült le az égboltról. Ez lehetett a bibliai paradicsomi állapot. A kiűzetés a Paradicsomból tulajdonképpen nem a terület elvesztésével járt, hanem a féléves paradicsomi állapotok megszűnését jelentette, hiszen a Föld forgástengelyének az elhajlásával látszólagosan megváltozott az égitestek mozgása is az égbolton.

Talpas kupa. Tatárlaka (Erdély), i. e. 5.-6. évezred
(10. sz. kép)

Az egykori paradicsomi napfelkelte hőse az a mitikus alak lehetett, amely az Orion csillagképből kiindulva, jelképezvén egyben a fogyó félhold és a felkelő Nappal találkozó holdsarló közötti 7 lépcsős holdpályát (a világ 7 napos bibliai teremtését), látszólagosan kiszabadította féléves rabságából a Napot. Ezt a 7 lépcsős holdpályát jelenítette meg az egykori fazekas a székelyszentmihályi kályhacsempe lovagjának a sisakján (2. sz. kép). Maga a sisak tulajdonképpen az égboltot jelképezi, tetején ott trónol a fekvő holdsarló (az Y) majd következik az égboltot 7-szer körbe keringő holdsarló képe (a Z). A felkelő Nap és a fogyó holdsarló találkozásáról sem feledkezett meg a keramikus, amikor hosszú szárú forgó sarkantyúval látta el a lovag csizmáját. Mivel a bimbózó égitest a holdsarló társaságában körbe járta a látóhatárt, ezért forgatja körbe sarkantyús csizmájának fejét a székelly legényes táncosa. Az az 5.000 éves "sarlós isten", akinek kerámia szobrát a magyarországi Szegvár-Tűzkövesen találták, (11. kép) az egyik ilyen ősi mitikus hős, hiszen arca a félhol-

dat szimbolizálja, míg sarlója az elvékonyodott holdsarlót.

Kerámia szobor. Szegvár-Tűzköves (Magyarország), i. e. 3. évezred, trónuson ülő félhold arcú, holdsarlós isten. Derekán övszerű (Orion öve?) díszítés.
(11. sz. kép)

Mivel az őszi napfelkelte idején a fogyó hold látszólagosan elpusztult a Nap tüzeiben, ezért egy eljövendő győzelem reményében a kőkorszak embere egy gödörben (áldozati gödörben) tüzet rakott, majd valószínűleg összetörték majd a tűzbe dobták a holdat szimbolizáló kupát és a sarlós istent is. Az elhíresült tatárlaki korongot (amely feltehetőleg a felkelő Nap szimbóluma) egy ilyen áldozati gödörben találták. Ezt az ősi áldozati szertartást ismétljük meg napjainkban is, amikor farsangtemetéskor elégetjük a feláldozott fogyó holdsarló jelképeként a farsangi bábút. Ez alkalommal feltehetőleg a kihangsúlyozott hímvessző lehet a holdsarló szimbóluma. A bábu is, a phallos is tűzben ég el: a szerelem tüzeiben, mert jön a tavasz!

Összegzésképpen talán megállapíthatjuk, hogy az X, Y és Z betűket, mint jelképeket, az egykori 7 lépcsős napfelkelte valós eseménye köti össze. Tehát a rejtélyes három ismeretlenes "egyenletek" lehetséges megoldása:

X = az Orion (Nemere, Nimród) csillagkép;

Y = az egykori sarkcsillag alatti fekvő fogyó holdsarló;

Z = a hétlépcsős holdpályát befejező, és a Nap tüzeiben elégő, elvékonyodott fogyó holdsarló szimbólumai.